

FREDERIC CHOPIN' İN MÜZİKAL STİLİ

Işıl DAĞLAR¹

ÖZET

Eserlerinde Polonya halk müziğini yaşatan Chopin, legato çalış tarzı, cantabile ve lirik melodik stili, ezgiyle bütünleşen süslemeleri, abartısız rubatosu, akıcı ve renkli armonileri, kromatizmi, pedal kullanışı ve üstün piyano yazısı ile ustalık, parlaklık ve saflık elde etmeyi başarmıştır. Chopin' in eserleri, bu saf, samimi ve duygulu müzikal stiline sayesinde unutulmayacak bir şekilde tarihe geçmiş, büyük bir ün kazanmıştır.

Anahtar kelimeler: Chopin, müzik, stil, piyano, rubato

FREDERIC CHOPIN'S MUSICAL STYLE

ABSTRACT

Chopin who kept Polish folk music elements alive in his works, achieved to be limpid, pure and bright with his mastery on his piano writing, use of pedal and legato technique, chromatism, fluent and colorful harmonies, literal rubato, melodic adornments and cantabile and lyrical-melodic style. Thanks to this naive, sincere and sentimental musical style, Chopin' s works have unforgettably gone down history and enjoyed tremendous fame.

Key Words: Chopin, Music, Style, Piano, Rubato

¹ Yrd. Doç., Trakya Üniversitesi Devlet Konservatuvarı, www.isilkargi@hotmail.com

GİRİŞ

Yalnız piyano müziğine yoğunlaşan Chopin, romantik dönemin büyük bir bestecisi ve piyanistidir. Piyanonun kullanım imkânlarının gelişimine katkıda bulunmuş, piyanodan elde ettiği renk ve armonilerinin zenginliğiyle, samimi ve romantik bir stil meydana getirmiştir. Bestecilik ve piyanistlikte, görülmemiş bir ses zenginliği yaratmayı başarmıştır. Müziğe milliyetçilik duygularını getiren Chopin, Polonya' da olan siyasi karışıklıktan çok etkilenmiş ve ana vatanının milli sorununu eserlerine yansıtmıştır. Niels Gade, Carl Nielsen, Edvard Grieg, Sibelius, Glinka, Smetana, Dvorak, Liszt, Schumann, Wagner, Tchaikovsky, Hugo Wolf, Scriabin, Delius ve Debussy, Chopin' in sanatından etkilenen kişiler arasında yer almıştır. Polonya' nın dahi bestecisi olarak Chopin, yarattığı ölümsüz eserlerle bütün dünya müzik kültüründe önemli bir yere sahip olmuştur,

İNCELEME

Chopin, Polonya halk müziğini ve geleneklerini iyi bilmesiyle, ulusal müziğini bütün dünyanın müziği haline getirmeyi başarmıştır. Eserlerini hiç kimseyi örnek almadan yaratmış ve müziğe tek başına yenilikler getirmiş bir kişi olarak Chopin, diğer bestecilerin eserlerini çaldığında bile kendi üslupsal ilkelerine sadık kalmayı başarmıştır. Bu başarıyı sırf içinden gelen duygulara, hayat karşısında edindiği izlenimlere kendini kaptırması sonucunda elde etmiştir. Anayurt hasreti, vatanının düşman işgaline uğramış olmasının verdiği acı, aşklarının yarattığı sevinç ve hüsrân gibi farklı ruh halleri, eserlerinde binlerce renk çeşidi yaratarak, melodi birliğiyle kaynaşmış bir bütün olarak ortaya çıkmıştır. Chopin, en karanlık renkler arasında ışıltılar, parıltılar görebilmiştir. Alçak gönüllü kişiliği gibi, sanatında da abartıdan kaçınmıştır. Eser içinde yer alan temaları geliştirerek kullanmaz, yalnızca sergilemekle ve tekrarlamakla yetinir. Eserleri çok doğal, saf ve derindir. Fakat her eserinde bir orkestra zenginliği vardır.

Andre Gide, Chopin'in müziği hakkındaki düşüncelerini şöyle dile getirmiştir:

"Chopin'de ışığın yumuşak yansımaları, su sesi, rüzgâr esintileri, yaprak kımıldayışları vardır. Yüksek sesle konuşmaz, iddialı bir şey söylemez, hafifçe değinir geçer. Bu kadarıyla söyledikleri içinize işler, düşlerde dolaştırır, sizi inandırır. Ne denli hafif sesle, çekingence konuşursa,

onun ne demek istediğini o denli iyi anlarız.”¹ Onun müziğinin içerisinde esas olarak bağımsızlık konusu işlenmekteydi, bu eserler daha çok resim tabloları gibi, halk portreleri ve karakterleri içermekteydi. Bu karmaşık portreler, realistik çizgilerle resmedilen farklı planlardan ve bakış açılarından oluşmaktaydı. Bunların çıkış yeri ve kaynağı Polonya halk müziği biçimleriyle, lirizmin içinden gizlice doğan destansı bir kahramanlık, yücelik, güçle beraber etkileyici saf güzellikler olmuştur.²

Chopin, legato, rubato, surdin ve pedal kullanımı ile yeni bir üslup yaratmıştır. Stilini genellikle Fransız ve Alman romantizminin karışımı oluşturur.³ Chopin’in melodik stili, çoğunlukla nocturne tipi kompozisyonlarda görüldüğü gibi, liriktir ve cantabile tarzındadır. Yaratıcı parmak numaralandırması sayesinde Chopin, o yoğun legato cantabile çalış tarzı ile çelloya benzer bir ses kalitesi elde etmeyi başarmıştır.⁴ Bu çalış tarzını elde etmek için, parmakların tuşede sürünürcesine hareket etmesi gerekir ki, pürüzsüz ve berrak bir melodi ortaya çıkabilsin. Bunun yanı sıra legato cantabile çalış tarzını müzikal anlamda daha iyi ifade edebilmek için, esneklik ve yumuşak bir bilek şarttır. Böylelikle ezgi bütünlüğünün netleşmesi sağlanmış olacaktır.

Chopin’in melodik stili hakkında fikir sahibi olmak için, onun Nocturne’ lerini anımsamak yeterli olur:

“Yeknesak gibi görünen uğultulu dalga çizgileri, yükselerek çıkar ve iner. Bu eşsiz biçimlemelerde bas seslerin dalgaları, hafifçe gölgelenen figürasyonlarıyla ezgi boyunca tekrarlanırlar. Ezginin tınları sönüp bittikten sonra da yankılanmalarını uzun uzun sürdürürler. Geniş alanları kaplayan bu dolu ve geniş ses çizgileri, piyanonun tüm tellerinin bir arada tınlamasını amaçlarlar. Sık sık koyu renkli ton cinsiyetlerine dalınırlar. Uzun tutulan pedallerle gölgelenen bas tınlarının üzerinden, çoğu zaman sirenlerin şarkısını, şafak vaktinin kırlarda titreşen tınlarını, anavatan özlemlerini, gecelerin aşk şarkılarını anımsatan ezgiler doğrulur. Süzülerek gelen bu ezgi, rüzgarla dolarcasına büyür, bulutların çeşitli görünümüne girer, parçalanır

¹ Ahmet Say, *Müzik Tarihi*, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara 1997, s. 363

² Işıl Kargı, *F. Chopin’ in Müzik ve Form Anlayışı Açısından Scherzo’ larının İncelenmesi*, Yayınlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne 2009, s. 17

³ Emel Çelebioğlu, *Tarihsel Açıldan Evrensel Müziğe Giriş*, Simurg Kitapçılık ve Yayıncılık, İstanbul 1086, s. 61

⁴ Kargı I., 2009, s. 17

ve sonunda sessizliği dinleyerek son yanıtlarını verir.”¹

Chopin melodisinin ele alınış tarzı (yapısına tezat olarak), her şeyden önce içinde melodinin süsleme, dokusal genişleme, kontrpuanın yoğunlaştırılması veya eşlik katmanın işlenmesi yoluyla zenginleştirildiği, eklenerek artan varyasyon ve değişim işlemleriyle tanımlanabilir.²

İtalyan operasındaki ‘bel canto’ yu örnek alarak piyanoda süs notalarını ezgiyle bütünleştirmiştir.³ Bu süslemeler, piyanoda çok hafif bir tuşe kullanılarak ifade edilir ve ritmik açıdan, çoğunlukla sol el eşliklerinin aralarına girerler. Chopin’ in düş dünyasını verebilmek için, iki eldeki bu rüzgârı estirmek gereklidir. Yine de temelde sağlam ritmik yapının bozulmamasına dikkat edilmelidir.

Chopin’ nin müziğinde önemli olan başka bir özellik de rubato çalış tarzıdır. Onun rubatosu akıcı ve doğaldır. Eserlerinde sık sık rubato kullanmıştır fakat abartılı ve gösterişli yapılmasından her zaman kaçınmıştır. Renklerin tüm nüansları, ayrıntılı, ışık ve gölge oyunları, ton değişimleriyle, kromatizmle, değişken piyano dokunumlarıyla, ayrıntılı bir pedal sanatıyla elde edilir.⁴ Chopin’ in kromatizminde de pedalin önemi büyüktür. Pedalı, armoniden ziyade ezgiyi legato çalmaya yardımcı olmak amacıyla kullanmıştır.

Beethoven, piano eserlerinin iç dokusunu, orkestral etkileri ve renkleri, orkestral yazıyı düşünerek inşa ederdi. Schumann’ ın bazı piano eserleri ise yaylılar dörtlüsü esprisi içinde ele alınmıştı.⁵ Oysa Chopin, piyanonun verebileceği bütün sesleri kullanmış ve piyano yazısını, enstrümanın kendi imkânlarını göz önünde bulundurarak ve iki elin fiziksel özelliklerinden yola çıkarak oluşturmuştur. Örneğin büyük el gerektiren akorları, kırık arpejler halinde yazarak ve seslerin akıcılığının devam etmesine yardımcı olan parmak numaraları yaratarak yorumculara kolaylık sağlamıştır.

Chopin’ in eserlerinin Polonya halk müziği kökenli olan armonik yapısı, büyük bir ustalıkla yazılmıştır. Yepyeni ve rengârenk olan bu yapı, bazı eserlerinin sonlarında yer alan şaşırtıcı armonik buluşlar ve birkaç

¹ Leyla Pamir, *Müzikte Geniş Soluklar*, Boyut Yayıncılık, İstanbul 2000, s. 83

² Stanley Sadie, *The New Grove Dictionary of Music and Musicians*, London 2001, s. 718.

³ Lale Feridunoğlu, *İz Birakan Besteciler Yaşamları ve Yapıtları*, İnkılâp Kitabevi, İstanbul 2005, s. 102.

⁴ Pamir L., 2000, s. 85

⁵ Cavidan Selanik, *Müzik Sanatının Tarihsel Serüveni*, Doruk Yayıncılık, Ankara 1996, s. 189.

ölçülük modülasyonlarla dikkat çeker. (Nocturne ve Mazurkalar da rastlandığı gibi). Chopin'in armonisinde esas olan, kromatizm ve değişken tonalitedir. Chopin'in üslubunun en kişisel özelliklerinden olan bu kromatik dokular, Chopin'de tamamen Polonya halk müziğinin elementlerini içermektedir. Tonalite itibariyle rengârenktirler. Bunlar, melodinin içindeki basit gam geçitlerinden ani akor değişimlerine, serbest sekvenslere ve bunların genişletilmiş şekillerine kadar çeşitli olup, bazen bütün formun ses perdesi sırasının düzenlemesi yoluyla elde edilir (op. 28 no:4 mi minör Prelüd). Bestecinin erken dönem eserlerinin çoğunluğu, kromatik dizi üzerinde kaydırılmış olan 5'li akorların 1. çevrimi, dominant 7'li ve eksilmiş yedili akorların birbirini takip etmesiyle oluşan bir şekil içerir.¹ Chopin eserlerinde birinci planda plagal kadans kullanmıştır ve minör olarak kurulmuş kadansları majöre yönelterek, majör-minör tonik kalıplarını sürekli olarak değiştirmiştir. Ayrıca bemollü tonaliteleri, daha çok hüznü ruh halini yansıtmak amacıyla kullanmıştır. Chopin' de dikkat çeken başka bir unsur da gamların melodik ve armonik olarak dönüştürülmeleridir. Chopin'de, klasik akor düzenlemelerindeki yasaklanmış paralel dönüşümler, basit ve ikili basso ostinatolar, modülasyonlar, sekvensler, karanlık ve kararsız tonaliteler de armonik komplekslerin içine dâhil edilmiştir.

SONUÇ

Chopin' in dehası, yaratıcılığının yanı sıra, icra bakımından getirdiği yeniliklerde, yumuşak armonik buluşlarda yatar. Besteci kararsız tonaliteleri, ezgiyle bütünleşen süsleri, anlamlı ve akıcı armonileri, dramatizm ve gerginlik yaratan kromatizmi, ezgiyle eşlik arasında oluşan kaynaşmayı, pedal sanatını, müziğine kazandırdığı doğaçlamaları ile tüm dinleyicileri büyülemeyi başarmıştır.²

KAYNAKÇA

Çelebioğlu, Emel, *Tarihsel Açıdan Evrensel Müziğe Giriş*, Simurg Kitapçılık ve Yayıncılık, İstanbul 1086
Feridunoğlu, Lale, *İz Bırakan Besteciler Yaşamları ve Yapıtları*,

¹ Kargı I., 2009, S.19

² Kargı I., 2009 s. 20

İnkılâp Kitabevi, İstanbul 2005

Kargı, Işıl, *F. Chopin' in Müzik ve Form Anlayışı Açısından Scherzo' larının İncelenmesi*, Yayınlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne 2009

Pamir, Leyla, *Müzikte Geniş Soluklar*, Boyut Yayıncılık, 3. Baskı, İstanbul, 2000

Sadie, Stanley, *The New Grove Dictionary of Music and Musicians*, Second Edition, London 2001

Say, Ahmet, *Müzik Tarihi*, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, 3. basım, Ankara 1997

Selanik, Cavidan, *Müzik Sanatının Tarihsel serüveni*, Doruk Yayıncılık, 1. baskı, Ankara 1996